

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 179/2019-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. októbra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Samuelom Baránikom, Podjavorinskej 7, Bratislava, ktorou namietajú porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžk 43/2017 z 24. októbra 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžk 43/2017 z 24. októbra 2018 porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžk 43/2017 z 24. októbra 2018 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky.

3. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a RNDr. [REDAKOVANÉ] priznáva úhradu trov konania spolu v sume 509,58 € (slovom päťstodevät eur a päťdesiatosem centov), ktoré im je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný uhradiť na účet ich právneho zástupcu JUDr. Samuela Baránika, Podjavorinskej 7, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia a skutkový stav

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. januára 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 10 Sžk 43/2017 z 24. októbra 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“) a uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 25 Sa 12/2017 z 31. júla 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa správnou žalobou proti inému zásahu orgánu verejnej správy domáhali, aby krajský súd zakázal žalovanému

(Okresný úrad Kysucké Nové Mesto, katastrálny odbor, pozn.) v záznamovom konaní trvať na vyhotovení opravy uznesenia vydaného v dedičskom konaní (z dôvodu nesprávnosti v ňom uvedených vlastníckych podielov poručiťky, ktoré nevychádzajú z údajov katastra, pozn.) a uložil mu vykonať zápis tohto uznesenia do katastra nehnuteľností formou záznamu. Opierali sa pritom o rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 10 CoD 9/2016 z 31. augusta 2016, ktorý zrušil opravné uznesenie v tejto veci s právnym názorom, že veľkosť vlastníckych podielov nie je možné upravovať formou opravného uznesenia, pretože nejde o chybu v písaní či počítaní ani inú zrejmú nesprávnosť, ale len využitím riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov. Žalobcovia argumentovali, že k zásahu do ich práv došlo tým, že žalovaný odmietol vykonať záznam vlastníckeho práva dedičov na základe dedičského uznesenia do katastra nehnuteľností aj potom, ako bol oboznámený s názorom krajského súdu, že opravu uznesenia nie je možné vykonať.

3. Krajský súd napadnutým uznesením konanie o tejto žalobe zastavil s poukazom na zistenie neodstrániteľného nedostatku procesnej podmienky konania podľa § 99 písm. d) Správneho súdneho poriadku [správne má byť uvedené písm. b), pozn.]. V odôvodnení v podstatnom uviedol:

„Dedičské rozhodnutie č. D 364/93 Dnot 94/93 bolo do katastra nehnuteľností zapísané dňa 14.3.2007 pod č. 316/07. Notárka - JUDr. Daniela Šikutová poukázala na výpisy z PKV č. 1968 a č. 366, v k. ú. [redacted], podľa ktorých je sporný podiel poručiťky uvádzaný v dotknutom dedičskom rozhodnutí správny, teda nesúhlasí s potrebou opravy dedičského rozhodnutia č. D 35/1993 Dnot 3/1993. Žalovanému v konaní č. Z 1038/2013 nebolo opätovne doručené dedičské rozhodnutie č. D 35/1993 Dnot 03/1993, ktoré by obsahovalo údaje evidované na [redacted], č. [redacted], k. ú. [redacted] [redacted] ohľadne vlastníckeho práva poručiťky p. [redacted], každé pod D 1 v podiele 4/24, ktoré sú v katastri nehnuteľností zapísané pod č. záznamu 865/01 zo dňa 27.6.2001 v súlade s rozhodnutím o schválení registra obnovenej evidencie pozemkov v intraviláne v katastrálnom území [redacted] zo dňa 13.6.2001, vydaného Okresným úradom Kysucké Nové Mesto, odbor pozemkový na [redacted] pod B3 v podiele 3/24 na základe rozhodnutia o dedičstve č. D 364/93 zapísané do katastra nehnuteľností dňa 14.3.2007 pod č. záznamu 316/07.

V konkrétnej veci nie je možné tento problém riešiť správnu žalobou, ale ak súdny komisár konal a rozhodol o menšom rozsahu majetku, zvyšok je novoobjavené dedičstvo a ak rozhodol o väčšom rozsahu ako porúčiteľ vlastnil, ide o duplicitné vlastníctvo, v prípade ktorého je na mieste sporové súdne konanie a nie správna žaloba proti inému zásahu orgánov verejnej správy.

Dedičské konanie po porúčiteľke [REDAKOVANÉ] je právoplatne skončené, t.j. uznesenie o prejednaní dedičstva je právoplatné a vykonateľné, teda záväzné, pochybenia v tomto konaní bolo možné napraviť iba v rámci riadneho a mimoriadneho prostriedku a nie opravným uznesením, preto ho správne žalovaný (na zosúladenie údajov v listine s údajmi katastra nehnuteľností) nezapísal záznamom do katastra nehnuteľností a zvolil postup v súlade s ust. § 42 ods. 5 katastrálneho zákona. Z tohto dôvodu by sa žalobcovia svojich práv mali domáhať sporovým súdnym konaním.“

4. Proti tomuto uzneseniu podali sťažovatelia kasačnú sťažnosť, ktorou namietali, že zastavením konania bez naplnenia zákonných predpokladov a bez vecného prejednania prípadu im bol znemožnený prístup k súdu, čím došlo k porušeniu ich práva na spravodlivé konanie. K tomu uviedli, že z uznesenia nevyplýva, ktorú procesnú podmienku považuje krajský súd za nesplnenú a zároveň neodstrániteľnú. Druhou sťažnostnou námietkou bolo nesprávne právne posúdenie verejnoprávnej povahy konania, keďže ich krajský súd v odôvodnení odkázal na sporové konanie vzťahujúce sa na súkromnoprávnu sféru.

5. Najvyšší súd napadnutým uznesením kasačnú sťažnosť sťažovateľov ako nedôvodnú zamietol s tým, že nesprávne právne posúdenie by sa malo vzťahovať na meritum veci, čo v danom prípade nebolo naplnené, a zároveň sa s právnym posúdením veci krajským súdom v plnom rozsahu stotožnil:

„Kasačný súd musí vyjadriť súhlas so záverom krajského súdu, že dedičské konanie po porúčiteľke [REDAKOVANÉ] je právoplatne skončené, t. j. uznesenie o prejednaní dedičstva je právoplatné a vykonateľné, teda záväzné, pochybenia v tomto konaní bolo možné napraviť iba v rámci riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku a nie opravným uznesením.

V tejto súvislosti kasačný súd poukazuje na to, že žalovaný správne postupoval, ak uznesenie o prejednaní dedičstva nezapísal záznamom do katastra nehnuteľností.

Ak súdny komisár konal a rozhodol o menšom rozsahu majetku, zvyšok je novoobjavené dedičstvo a ak rozhodol o väčšom rozsahu majetku, ide o duplicitné vlastníctvo, v prípade ktorého je namieste sporové súdne konanie.

Na tomto mieste kasačný súd zdôrazňuje, že údaje evidované na [REDAKOVANÉ], č. [REDAKOVANÉ], k. ú. [REDAKOVANÉ] ohľadne vlastníckeho práva poručiťky [REDAKOVANÉ], každé pod BI v podiele 4/24 sú v katastri nehnuteľností zapísané pod č. z. 865/01 zo dňa 27.06.2011 v súlade s rozhodnutím o schválení registra obnovenej evidencie pozemkov v intraviláne v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] zo dňa 13.06.2001 vydaného Okresným úradom Kysucké Nové Mesto odbor pozemkový a na [REDAKOVANÉ] pod B3 v podiele 3/24 na základe rozhodnutia o dedičstve č. D 364/93 zapísané do katastra nehnuteľností dňa 14.03.2007 pod č. z. 316/07.

Na základe uvedeného kasačný súd dospel k záveru, že správny orgán postupoval jednoznačne správne, keď v záznamovom konaní vedenom pod č. Z 1038/2013 nevykonal zápis dedičského rozhodnutia uznesenia Okresného súdu Bratislava I č. k. D 35/1993, D not. 03/1993 zo dňa 23.12.2011. Správne teda postupoval krajský súd, keď konanie o žalobe sťažovateľov zastavil s poukazom na ustanovenie § 99 ods. 1 písm. d/ S.s.p., z dôvodu nedostatku procesnej podmienky konania.

Sťažovatelia taktiež namietali, že správny súd sťažovateľom nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočnili im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

... v aplikačnom postupe krajského súdu pri rozhodovaní o merite sporu nezistil nedostatky právneho posúdenia v merite veci ani nesprávny procesný postup majúci za následok porušenie práva na spravodlivý proces.

... v predmetnej veci nebolo možné postupovať inak, ako súhlasiť so závermi prijatými krajským súdom v napadnutom rozhodnutí, že konanie bolo potrebné zastaviť podľa § 99 písm. d/ S.s.p., nakoľko krajský súd sa posudzovanou vecou dôsledne zaoberal a vyvodil správne skutkové aj právne závery, ktoré náležite aj odôvodnil, a s ktorými sa kasačný súd v celom rozsahu stotožňuje.

Preto, ak krajský súd dospel k záveru, že skutkový stav veci bol v správnom konaní spoľahlivo zistený a postup žalovaného považoval za súladný so zákonom, bolo potrebné

rozhodnutie krajského súdu považovať za správne. Námietky sťažovateľov uvedené v kasačnej sťažnosti vyhodnotil kasačný súd ako neopodstatnené...“

6. Sťažovatelia ústavnou sťažnosťou vytykajú uzneseniu krajského súdu, že porušuje ich legitímne očakávania, ktoré v nich vzbudilo predošlé rozhodnutie krajského súdu vo veci konania proti nečinnosti žalovaného (sp. zn. 21 S 83/2015, pozn.), ktorým boli odkázaní na konanie proti inému zásahu orgánu verejnej moci. Krajský súd však ich vec ani v tomto type konania vecne neprejednal a konanie procesne zastavil bez toho, aby špecifikoval, aký neodstrániteľný nedostatok podmienky konania vecnému prejednávaniu bráni.

Sťažovatelia ďalej namietajú, že boli odkázaní na sporové konanie bez vysvetlenia, o aký druh sporového konania ide, pričom ich spor so žalovaným má verejnoprávnu povahu, a preto iné ako správne sporové konanie podľa ich názoru nie je prípustné. Sťažovatelia ďalej argumentujú, že krajský súd neposúdil ich vec podľa relevantnej procesnoprávnej normy, pretože ustanovenie § 99 písm. d) Správneho súdneho poriadku na ich prípad zjavne nedopadá.

Namietajú aj vadu vnútornej rozpornosti, keď na jednej strane krajský súd považuje za správne, že žalovaný nezapísal dedičské uznesenie a vyzval na jeho opravu, a na druhej strane krajský súd konštatuje, že opravu uznesenia nebolo možné vykonať. Tým sa dostávajú sťažovatelia do neriešiteľnej situácie (riadne ani mimoriadne opravné prostriedky už nemožno toho času podať, pozn.).

7. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovatelia namietajú jeho arbitrárnosť, keďže sa dôvodmi ich kasačnej sťažnosti nezaoberalo riadne:

„... nehľadiac na obsah kasačnej sťažnosti, Najvyšší súd nekriticky prevzal právne závery Uznesenia Krajského súdu, dokonca sa rovnako Najvyšší súd odvoláva na aplikáciu nesprávne označeného ustanovenia § 99 písm. d) SSP (napriek tomu, že sťažovatelia v kasačnej sťažnosti upozorňovali na správne označenie, ktorým je § 99 písm. b) SSP). Podľa nášho názoru teda Najvyšší súd v danom prípade rezignoval na svoje zákonné poslanie, aby preskúmal správnosť záverov správnych súdov, čím rovnako nenaplnil právo sťažovateľov na súdnu ochranu.

Touto ústavnou sťažnosťou teda namietame aj porušenie čl. 46 ods. 2 ústavy, pretože sťažovatelia sa dostali do situácie, v ktorej nemôžu dosiahnuť zápis právoplatného rozhodnutia o dedičstve do katastra (ani sčasti), pretože orgán katastra ich odkazuje na nevyhnutnosť vykonania opravy uznesenia o dedičstve v časti dvoch listov vlastníctva a súdy zas konštatujú, že opravu nemožno vykonať. Tak Krajský súd, ako aj Najvyšší súd teda vo svojich rozhodnutiach vôbec neprihliadli na to, že situácia sa pre sťažovateľov stáva neriešiteľná a túto neriešiteľnosť súdy neodstránili, ale ju ešte viac prehľadli.

Účelom správneho súdnictva nie je náprava nezákonnosti vo verejnej správe, ale účinná ochrana subjektívnych práv fyzickej osoby alebo právnickej osoby, voči ktorej je verejná správa v jednotlivom prípade vykonávaná.

... Týmto súdy založili obraz formálneho výkonu spravodlivosti, bez reálnej snahy nachádzať právo a spravodlivosť, iba s jednoznačnou snahou evidenčného vybavenia veci.

Tým, že súdy akceptovali stav, aký vznikol pri postupe orgánu katastra, v podstate aj akceptovali to, že vlastnícke práva sťažovateľov k nehnuteľnostiam nebudú zapísané v katastri a tým nebude ich vlastníctvo riadne evidované a všetkým orgánom a osobám známe, nebude mu daná riadna ochrana, nakoľko zo zásady hodnovernosti a záväznosti katastra vyplýva aj to, že vlastník v katastri neevidovaný sa nepovažuje za vlastníka, kým nepreukáže opak. Inak povedané, nezapísané vlastníctvo k nehnuteľnosti nie je plnohodnotné vlastníctvo, nie je postavené na roveň s ostatnými vlastníkmi. Týmto došlo aj k porušeniu čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 Dodatkového protokolu, t.j. práva pokojne užívať majetok.“

8. Sťažovatelia uviedli, že na ústnom pojednávaní ústavného súdu netrvajú, a na základe citovanej sťažostnej argumentácie navrhli, aby ústavný súd o ich sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo [redacted], [redacted] a [redacted] [redacted] na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy podľa čl. 46 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na ochranu

majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Žiline zo dňa 31.7.2017 sp.zn. 25Sa 12/2017 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 24.10.2018 sp.zn. 10Sžk 43/2017 porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Žiline zo dňa 31.7.2017 sp. zn. 25Sa 12/2017 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 24.10.2018 sp. zn. 10Sžk 43/2017 sa zrušujú a vec sa vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Žiline a Najvyšší súd Slovenskej republiky sú solidárne povinné zaplatiť sťažovateľom vyčíslenú náhradu trov konania...“

9. Vec napadla ústavnému súdu 21. januára 2019 a bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Lajosovi Mészárosovi, ktorému 16. februára 2019 uplynulo funkčné obdobie sudcu ústavného súdu. V zmysle čl. X ods. 2 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh“) bola táto vec po 26. apríli 2019 v zmysle rozvrhu prerozdelená a náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov pridelená sudcovi spravodajcovi Ľubošovi Szigetimu a v zmysle čl. II bodu 3 rozvrhu prejednaná a rozhodnutá v druhom senáte ústavného súdu v zložení Jana Laššáková (predsedníčka senátu), Peter Molnár a Ľuboš Szigeti.

10. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 179/2019 z 3. júla 2019 prijal sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v časti, ktorou namietali porušenie označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu, a odmietol tú časť ústavnej sťažnosti, ktorou namietali porušenie označených práv napadnutým uznesením krajského súdu z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prejednanie a rozhodnutie.

11. Po prijatí veci na ďalšie konanie sa na výzvu ústavného súdu k sťažnosti vyjadrila predsedníčka najvyššieho súdu listom sp. zn. KP 3/2019-102 z 25. júla 2019, v ktorom vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania ústavného súdu, a k meritu uviedla, že zotrváva na doterajších záveroch vyslovených v napadnutom uznesení najvyššieho súdu a ústavnú sťažnosť navrhla ako nedôvodnú zamietnuť.

12. Právny zástupca sťažovateľov v reakcii na vyjadrenie predsedníčky najvyššieho súdu podaním zo 14. augusta 2019 uviedol:

„Nesúhlasíme s názorom Najvyššieho súdu SR, keď tvrdí, že vec bola orgánom katastra, ako aj správnym súdom posúdená správne. Zotrvávame na tvrdeniach uvedených v ústavnej sťažnosti, že nemožno tolerovať stav, kedy sťažovatelia nie ich chybou majú dedičské rozhodnutie s formálnym nedostatkom, ktoré však nie sú kompetentné orgány ochotné ani čiastočne akceptovať, ani opraviť. Orgán katastra a súdy tak vytvorili vlastnou činnosťou pre sťažovateľov neriešiteľnú situáciu, z ktorej neposkytli, nevysvetlili sťažovateľom akékoľvek riešenie a východisko pre sťažovateľov iba viac uzatvárali a obmedzovali. V priamom dôsledku tak sťažovateľom odopreli právo na dedenie nehnuteľného majetku.“

Zároveň si týmto podaním sťažovatelia uplatnili náhradu trov konania za dva úkony právnej služby v sume 509,56 €.

13. Vzhľadom na oznámenia predsedníčky najvyššieho súdu a právneho zástupcu sťažovateľov (už v sťažnosti, pozn.), že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Relevantná právna úprava, judikatúra a teoretické východiská

14. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

15. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je

s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

16. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

17. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

18. Podľa § 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

19. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti mohla byť verejnosť konania na ujmu záujmom spravodlivosti.

20. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

21. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04). Ani judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998).

22. Ústavný súd vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie práva vykonanej všeobecnými súdmi s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02). Kritériom pre rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k obmedzeniu, resp. odopreniu základných práv alebo slobôd (m. m. II. ÚS 193/06, II. ÚS 210/06, IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 358/08).

23. Podľa § 254 ods. 1 Správneho súdneho poriadku (nadpis „Žalobná legitímácia“) žalobcom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že bola ukrátená na svojich právach alebo právom chránených záujmoch iným zásahom orgánu verejnej správy priamo zameraným alebo vykonaným proti nej, prípadne priamo dotknutá jeho následkami.

24. Ústavný súd považuje za vhodné pripomenúť rozdiel v aktívnej procesnej a vecnej legitímácii žalobcu pri žalobe proti inému zásahu orgánu verejnej moci, pretože prejednávaný prípad nie je v súdnej praxi ojedinelý, pri ktorom bola základom procesných problémov zámena procesnej a vecnej legitímácie žalobcu v konaní.

Podmienku aktívnej procesnej legitímácie na podanie žaloby (pozri bod 23 tohto nálezu) splní žalobca samotným tvrdením o tom, že bol ukrátený na svojich vlastných subjektívnych právach nezákonným zásahom orgánu verejnej moci bez ohľadu na to, či sa jeho tvrdenie v neskoršom konaní preukáže ako pravdivé. Len nedostatok v (procesnej) žalobnej legitímácii môže viesť k nemeritórnemu zastaveniu konania pre nesplnenie procesných podmienok konania.

K tejto problematike Najvyšší správny súd Českej republiky v rozhodnutí sp. zn. 2 Aps 3/2004 (podobne ako v rozsudku sp. zn. 2 Ans 1/2004) uvádza: *«Vopred je nutné uviesť, že žalobou proti nezákonnému zásahu sa môže podľa § 82 správneho poriadku súdneho brániť každý, kto tvrdí, že bol priamo ukrátený na svojich právach nezákonným zásahom, pokynom alebo donucovaním (ďalej len „zásah“) správneho orgánu, ktorý nie je rozhodnutím, a bol zameraný priamo proti nemu alebo v jeho dôsledku bolo proti nemu priamo zasiahnuté, pokiaľ trvá zásah alebo jeho dôsledky alebo hrozí jeho opakovanie.»*

Ak sa po meritórnom preskúmaní veci zistí, že namietaný faktický zásah správneho orgánu nie je nezákonným, ale riadnym úradným postupom, ktorý sa zároveň úplne samozrejme a objektívne nemôže prejaviť protiprávnym ukrátením na subjektívnych právach žalobcu, je účelnejšie odvíjať argumentáciu zamietnutia žaloby od neexistencie tvrdeného protiprávneho zásahu z dôvodu jeho zákonnosti.

Môže však nastať aj situácia, že namietaný postup orgánu verejnej moci je skutočne nezákonný, avšak sa neprejaví vo sfére subjektívnych práv žalobcu (lebo sa napr. v skutočnosti dotkol práv iného subjektu). V takom prípade pôjde o rýdzi nedostatok aktívnej vecnej legitímácie z dôvodu, že sa v konaní preukázalo, že u žalobcu reálne nedošlo k tvrdenému ukráteniu na subjektívnych právach v súvislosti s nezákonným zásahom. Tento záver je ale výsledkom meritórneho prieskumu, ktorý sa musí prejaviť vo výrokovej časti rozhodnutia súdu zamietnutím žaloby.

Prípadná interpretácia žalobnej legitímácie v tomto type konania, ktorá by viedla k tomu, že by sa predpokladalo (vyžadovalo od žalobcu) aj unesenie dôkazného bremena k svojmu tvrdeniu o ukrátení na právach už ako súčasť žalobnej (procesnej) legitímácie na podanie žaloby a od zistenia jeho neunesenia by sa spätne odvodzoval nedostatok procesnej legitímácie ako neodstrániteľná podmienka konania, by vyústila jednak v úplnú nadbytočnosť právnej úpravy o meritórnom zamietnutí žaloby (čo má byť výsledok

neunesenia dôkazného bremena vo vzťahu k tvrdenému ukráteniu na právach), a zároveň duplicitu posudzovania tých istých skutočností pri zisťovaní podmienok konania a pri meritórnem rozhodovaní.

III.

Právne posúdenie veci

25. Podstatou sťažnostnej argumentácie je, že sťažovateľom bol podľa ich tvrdenia v napadnutom konaní znemožnení prístup k súdu, vec nebola posúdená podľa relevantnej právnej normy, boli porušené ich legitímne očakávania na poskytnutie súdnej ochrany správnym súdom a najvyšší súd posúdil ich kasačnú sťažnosť arbitrárne, bez vecného zaoberania sa sťažnostnými námietkami. Z právneho hľadiska považujú svoju situáciu za bezvýhodiskovú a poskytnutie súdnej ochrany tak bolo len čisto formálne.

26. Ústavný súd po oboznámení sa so sťažnostnou argumentáciou a prílohami sťažnosti konštatuje, že výrok uznesenia krajského súdu celkom zjavne nekorešponduje jeho odôvodneniu. Z výroku vyplýva, že konanie o žalobe sťažovateľov bolo procesne zastavené pre nesplnenie podmienky konania, ktorá nebola bližšie (explicitne) špecifikovaná v odôvodnení ani vo výroku rozhodnutia. Z odôvodnenia naopak vyplýva, že sa krajský súd vecou zaoberal meritórne a dospel k presvedčivému záveru, že žalovaný postupoval správne, keď sporné dedičské uznesenie nezapísal záznamom do katastra, a preto mu petitom navrhovanú povinnosť nemožno uložiť. Inak povedané, vec meritórne preskúmal a dospel k záveru, že nejde o nezákonný zásah orgánu verejnej moci do práv sťažovateľov, ale správny úradný postup. Uvedenému zisteniu by však koreloval výrok o meritórnem zamietnutí žaloby ako nedôvodnej.

27. Aj kasačný súd preskúmal vec meritórne a dospel k vecnej správnosti posúdenia veci krajským súdom, ale ani sám neuviedol žiadnu konkrétnu procesnú podmienku konania, ktorá nebola naplnená. Kasačný súd teda neposkytol odpoveď na zásadnú kasačnú námietku sťažovateľov o absencii relevantného odôvodnenia procesného zastavenia konania v napadnutom uznesení krajského súdu. Nedostatky poskytnutej súdnej ochrany zo strany

najvyššieho súdu teda nezodpovedajú právu sťažovateľov na riadne odôvodnenie rozhodnutia zodpovedaním ťažiskových otázok a na aplikáciu relevantnej procesnej normy v ich veci ako významných súčastí práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces. Na tomto základe vyslovil ústavný súd porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1 tohto nálezu).

28. K namietaným legitímnym očakávaniam založeným predošlým rozhodnutím v konaní o nečinnosti orgánu verejnej správy nepatrí očakávanie úspechu v konaní (o žalobe proti inému zásahu), ale len očakávanie prípustnosti tejto žaloby. Vzhľadom na uvedené závery o poskytnutí materiálneho (meritórneho) prieskumu veci všeobecnými súdmi (napriek zneniu výroku, pozn.) ústavný súd nemôže konštatovať pnutie napadnutého uznesenia s právom sťažovateľov na prístup k súdu vo veci preskúmania zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy podľa čl. 46 ods. 2 ústavy, preto v tejto časti sťažnosti nevyhovel výrokom 4 tohto nálezu.

29. Ústavný súd tiež nezistil takú vecnú nesprávnosť napadnutého uznesenia, ktorá by signalizovala možnosť porušenia hmotného základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 1 dodatkového protokolu, preto v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel výrokom 4 tohto nálezu.

30. Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že pokiaľ sťažovatelia poukazujú na bezvýchodiskovosť ich právnej situácie, ústavný súd upriamuje pozornosť na obsah napadnutého uznesenia, z ktorého je zrejmé, že nápravu evidenčného stavu vlastníctva je toho času možné dosiahnuť konaním o určenie vlastníctva k sporným podielom na nehnuteľnostiach, a nie v rámci správneho súdnictva. Vzhľadom na to, že právny zástupca sťažovateľov je osobou znalou práva, ústavný súd sa domnieva, že mu je známe, že určovacia žaloba nesmeruje proti orgánom verejnej moci vykonávajúcim evidenciu katastra nehnuteľností. Zároveň ústavný súd nespúšťa zo zreteľa zásadu, že bdelym patrí právo, a tento komplikovaný procesný postup s cieľom dosiahnuť nápravu bol aj dôsledkom včasného nevyužitia riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov vo vzťahu k rozhodnutiu o dedičstve.

IV.

Ďalší postup v napadnutom konaní

31. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

32. Keďže napadnutým uznesením najvyššieho súdu boli porušené sťažovateľmi označené základné práva, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 133 ods. 2 a ods. 3 zákona o ústavnom súde ich zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

33. V ďalšom konaní bude úlohou najvyššieho súdu vo veci rozhodnúť správnym znením výroku, ktorému bude zodpovedať obsah odôvodnenia.

V.

Trovy konania

34. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

35. Sťažovatelia si v konaní uplatnili nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom v rozsahu dvoch úkonov právnej služby vykonaných v prospech každého z nich v roku 2019.

36. Ústavný súd v zmysle § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol o náhrade trov konania sťažovateľom, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním. Náhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 13a ods. 1 písm. a)

a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

37. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

38. Tarifná odmena za každý úkon vykonaný v roku 2019 v prospech troch sťažovateľov predstavuje sumu 244,99 € a režijný paušál k úkonu po 9,80 €, čo spolu za dva úkony predstavuje sumu 509,58 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

39. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

40. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2019